

8.1.2026

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Kokous 23

Aika: Keskiviikko 8.1.2026 klo 9:00–12:30

Paikka: Teams

Paikalla: pj Mikko Kuusinen, Tuula Kurikka, Turo Hjerppe, Hanna-Leena Keskinen, Esko Hyvärinen, Martina Reinikainen, Iris Mäntylä, Ida Palmroos (ympäristöministeriö), vpj Katja Matveinen, Antti Parjanne, Ville Schildt, Janne Pitkänen, Belinda Mäki (maa- ja metsätalousministeriö), Mari Annala, Terhi Rytteri, Anna Suuronen, Heikki Mykrä, siht. Aija Kukkala, siht. Marita Arvela (Suomen ympäristökeskus), Pauliina Louhi (Luonnonvarakeskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Pirkko Siikamäki (Lupa- ja valvontavirasto), Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi (Suomen riistakeskus), Samuli Joensuu, Nora Arnkil, Tiina Ronkainen (Tapio), Maija Häggblom (Ahvenanmaan maakuntahallitus), Anni Jääskeläinen (Hämeen ammattikorkeakoulu)

Poissa: Esko Hyvärinen, (ympäristöministeriö), Jouni Tammi (maa- ja metsätalousministeriö), Antti Sallinen (Suomen ympäristökeskus), Sakari Sarkkola, siht. Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Marja-Liisa Pitkänen (Elinvoimakas), Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus), Mari Lyly (Suomen riistakeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen avasi kokouksen klo 9:00 ja asialista hyväksyttiin.

2. Sisävesi- ja rannikkoluontotyypit

Puheenjohtaja informoi ensin, että nyt kuultava pienryhmän esitys esitellään projektiryhmälle 9.1. Turo Hjerppe esitteli sisävesi- ja rannikkoluontotyyppi-pienryhmän työn edistymistä (Liite 1). Esitys sisälsi lyhyen esittelyn pienryhmälle kuuluvista luontotyypeistä ja tämän luontotyyppiryhmän erityispiirteistä. Sen jälkeen Hjerppe kävi läpi pääpiirteitä suotuisista viitealoista, palautettavasta pinta-alasta tulvaniittyjen ja kosteiden suurruohoniittyjen osalta (muiden osalta FRA on sama kuin luontotyyppin nykypinta-ala), ennallistamisasetuksen artiklan 4.2. mukaisen poikkeuksen käytöstä (otetaan käyttöön luontotyypeille karut kirkasvetiset järvet 3110 ja humuspitoiset järvet ja lammet 3160) ja toi esille ennallistamistoimien rajalliset mahdollisuudet Natura-verkostossa. Esityksen loppuosassa esiteltiin vielä vaihtoehtoja tilan parantamisen tavoitteille, mahdollisuuksia yhteensovittamiselle vesien- ja merenhoitosuunnitelmien kanssa, nykytoimenpiteiden tilaa ja niiden riittävyyttä, alustavia ehdotuksia tunnistetuista lisätoimenpiteistä ja lopuksi vielä tunnistettuja tietopuutteita.

Aiheesta käytiin mm. seuraavaa keskustelua:

- Keskeisimmät näiden luontotyyppien tilan parantamistoimet sisältyvät jo vesien- ja merenhoito suunnitelmiin, mutta niiden toteuttamisen volyymia pitää kasvattaa. Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien toimenpiteiden kustannukset ovat luokkaa 600 milj.€ vuodessa, lisätarpeet pienvesien kunnostuksen toimille n. 20 milj. € vuodessa. Muista toimista ei ole vielä karkeitakaan arvioita.

- Teemaryhmän 5 (metsät) näkökulmasta olisi hyvä tietää, tulisiko jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta lisätä eri-ikäisissä metsissä vesinäkökulmasta katsoen.
- Onko vesi- ja terrestriiset tavoitteet yhdistävä "kerralla kuntoon" -näkökulma mahdollinen valuma-alue-suunnittelussa?
- Missä tarkastellaan vesilain huomioimista (lähteet, lähteiköt, purot)? Tämä kytkeytyy myös lainsäädäntöryhmän työhön.
- Mitä ohjauskeinot olisivat suojavyöhykkeiden osalta? Tukiperusteisista vaihtoehdoista on keskusteltu pienryhmässä. Tuotiin esille, että nyt tammikuussa julkaistavassa Sitran-raportissa Metsien käytön tulevaisuus ja tarvittavat ohjauskeinot on mietitty lainsäädännön muuttamista mahdollisena ohjauskeinona [Loppuraportti_kopio251125.docx](#). Teemaryhmä 5 on pohtinut metsäsuojavyöhykkeitä – teemaryhmän jäseniä kannustettiin tutustumaan metsäryhmän ko. toimenpidekansion 10.12. materiaaliin. TR5 on valmistellut myös toimenpiteet luontohaittamaksusta ja luonnonarvokaupasta.
- Ehdotettiin keinovalikoiman priorisoinnin terävöittämistä ottamaan lajit paremmin huomioon.
- Keskusteltiin ranta-ulappa-problematiikasta: vesi rehevöityy ja tummuu järven lahdissa, mutta koko järven veden tila voi silti olla luokiteltu hyväksi. Metsätaloudesta johtuvaan vesistöjen kuormitukseen liittyen muistutettiin, että siihen vaikuttavien toimenpiteiden vaikutuksen hitaus ei saa olla syy jättää tarpeellisia toimenpiteitä tekemättä. Asetuksen mukaan toimenpiteiden pitää olla käynnissä 2030-2040-2050 mennessä ja siitä vasta alkaa toipuminen. Heikentävät toimenpiteet ovat olleet käynnissä kauan: ei ole edes odotettavissa, että luonnon tilan parantuminen olisi nopeaa. Esim. kuormituksen vähentyminen ilman aktiivisia toimenpiteitä (ojien tukkimisia) vie varmasti vuosikymmeniä aikaa, joten jos kunnostusojitukset ovat aidosti vähentyneet vasta 2000-luvulla, vähentymisestä seuraavat vaikutukset eivät vielä varmastikaan näy.
- Tuotiin esille, että myös maanmuokkaustoimenpiteitä metsissä tulisi tarkastella; järeät maanmuokkaustoimet voivat toimia ojituksen tavoin kuormittaen vesistöjä. Metsätalouteen liittyviä toimia on myös vesien- ja merenhoidon suunnitelmassa.
- Kuormituksen vaikutuksen pitkäaikaisseuranta tulee lisätä, että saadaan tietoa tehokkaista keinoista. Valuma-alue-suunnittelu on vielä varsin uutta, mutta esim. tuore ACWA-LIFE-hanke tukee tätä työtä.

3. Seurantaryhmän tilannekatsaus ja linkittyminen TR1:n työhön

Tämä asiakokonaisuuden esittäminen siirtyi 5.12.2025 kokouksesta. Ida Palmroos ja Iris Mäntylä esittelivät luonnoksen inventointiin ja seurantaan liittyvistä toimenpiteistä, joihin pyydetään teemaryhmän jäseniltä kommentteja 16.1. mennessä (esitys jaetaan teemaryhmälle).

Ida Palmroos esitteli tiivistetyn luonnoksen seurantojen nykytilasta ja kehitystarpeista. Esityksessä luontotyyppit oli jaettu kuuteen luontotyyppiryhmään, joista jokaisesta nostettiin esiin 1) tietopuutteita suojelualueilla ja suojelualueiden ulkopuolella ja 2) kehitystarpeita ja toimia. Luonnoksen luontotyyppiryhmät ovat boreaaliset metsät, suot ja kosteat metsät, niityt, kalliot ja dyynit, tunturit ja viimeisenä ryhmänä joet, järvet, rannat, jokisuistot ja laguunit. Jokaisen luontotyyppiryhmän osalta nousee esiin tietopuutteita, etenkin suojelualueiden ulkopuolelta. Toisaalta suojelualueiltakin tiedot voivat olla vanhentuneita, eivät kata kaikkia luontotyyppejä tai/ja varsinainen seuranta voi puuttua kokonaan. Ehdotettuja kehitystarpeita tai toimenpiteitä voivat olla esim. otospohjainen yleismaastoseuranta, kaukokartoitusten potentiaalien hyödyntäminen ja kohdennetut inventoinnit.

Iris Mäntylä jatkoi esittelemällä ehdotuksia luontotyyppien tietopuutteiden täydentämiseen ja seurantaan. Toimenpide-ehdotukset esiteltiin jaoteltuna neljään osaan: Sakti-tietojen kohdennettu päivitys, otospohjainen yleisseurantojen kehittäminen, kaukokartoituksen asteittainen käyttöönotto inventointiin ja seurantaan ja kohdennetut inventointihankkeet. Näiden lisäksi esiteltiin lyhyesti tiedonhallinnan ratkaisuja.

Teemaryhmältä 1 saatavien kommenttien jälkeen seurantaryhmä päivittää luonnoksen ja luonnos esitellään projektiryhmässä 4.2. ja sen jälkeen ohjausryhmässä.

Keskustelu oli vilkasta ja esille tuotiin mm. seuraavia asioita:

- Ehdotus vaikuttaa kattavalta luontotyyppien osalta, mutta huomioitiin esimerkiksi sisävesiluontotyyppien seurannan puutteet ja ympäristö-DNA-menetelmä tulisi lisätä ehdotuksessa mainittuihin seurantamenetelmiin.
- Lajien osalta huomioitiin, että ehdotuksesta puuttuu lajien elinympäristöjen seuranta. Luontotyyppien seuranta ei yksin kata sitä. Mäntylä vastasi, että lisäys voidaan tehdä, ja että erillisestä selvityshankkeesta lajien elinympäristöjen osalta on keskusteltu.
- Onko huomioitu kytkös teemaryhmän 5 (metsäryhmä) metsälintu- ja maatalousryhmän peltolintuindikaattoreihin (samojen seurantojen hyödyntäminen)? Mäntylän mukaan tämä tullaan varmistamaan.
- Informoitiin, että otospohjainen lajiseurannan pilottihanke on valmisteilla Metsähallituksen ja Luken yhteistyönä, ja että Suomen metsäsäätiö rahoittaa Luken VMI-moni-hanketta. Metsähallitus Metsätalous Oy:n hallinnoimien alueiden tietopuutteiden parantaminen on huomioitu sen tulossopimuksessa.
- Seurantaryhmä on koordinoanut työtään myös Luontotiedon kansallisen koordinaatioryhmän (Lukki) kanssa.
- Onko seurantaryhmä miettinyt resurssointi- ja kustannuspuolta? Mäntylän mukaan tästä ei ole vielä konkreettista esitettävää, ja hän pyysi teemaryhmän jäseniä toimittamaan tietoa mahdollisista hankkeista ja/tai rahoituslähteistä. Tuotiin esille yksityisen sektorin rahoitus julkisen rahoituksen lisäksi (esim. yritysten tuet tietyn luontotyyppin tai lajin seurantaan), linkki heikentämättömyysvelvoitteeseen ja ennallistamistoimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan. Yksityisellä sektorilla tulee olemaan oma roolinsa kustannusten jakautumisessa.
- Nostettiin esille, että tutkimushankkeet eivät aina vastaa seurannan konkreettisiin tietotarpeisiin, jos hankkeen suunnitteluvaiheessa ei ole selvää, mihin kysymyksiin tarvitaan vastauksia. Tätä tilannetta on yritetty parantaa Metsähallitus Luontopalveluissa. Esimerkkinä nostettiin kaukokartoitus, jota kehitetty nyt 10–15 vuotta, mutta siltikään ei täysin tiedetä, missä luontotyyppiesiintymät sijaitsevat.
- Todettiin, että seurantakokonaisuus on valtavan laaja; priorisointia tullaan tarvitsemaan. Toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta ei vielä näy kokonaisuudessa.
- Seurantaryhmä ei ole vielä aloittanut SOVA-korttien täyttämistä.

4. TR1 yhteisen esityksen koostaminen

Jatkettiin keskustelua, joka aloitettiin teemaryhmän 5.12.2025 pidetyssä kokouksessa.

Aija Kukkala kävi uudestaan läpi vaihtoehtoja ennallistamissuunnitelman koostamiselle samalla havainnollistaen, miten monella tavalla vaihtoehtoja voidaan rakentaa. Tarvitaan tavoitteet ja tavoitetasot ja toimenpiteet, joilla päästään tavoitteisiin kustannusarvioineen (Liite 2). Hän esitti myös kysymyksen, kuinka monta vaihtoehtoa teemaryhmä haluaa tuottaa. Kukkala nosti erikseen esiin ”luonnontieteellisen maksimivaihtoehdon” (luontodirektiivin mukaisen suojelutasoarvioinnin tulosten 2019–2024 mukainen vaihtoehto, joka perustuu luonnontieteelliseen lähtökohtaan, ei kustannusvaikutuksiin), ”optimoidun ratkaisun”, joka ottaisi vaikuttavia ja toteutettavia elementtejä muista vaihtoehtoista, sekä vaihtoehtotyypit ”tasaisesti kaikkea”, ”pienet ensin” ja ”halvalla hehtaareja”. Esityksessä tuotiin esille myös tiedepaneelien ja Syken Policy Brief:n suosituksia ennallistamissuunnitteluun. Kukkala esitteli myös neljä priorisointiperuste-ehdotusta, joita voitaisiin käyttää tavoitealojen asettamisessa ja toimenpiteiden valinnassa ja näin rakentaa TR1:n tiekarttaa ennallistamissuunnitelmaksi eri tavoitevuosikymmenille.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia huomioita:

- Jos valitaan tiukasti ”pienet ensin” -vaihtoehto, asetuksen 30 % pinta-ala tavoite ei tule täyttymään. Toisaalta, jos keskitytään saamaan mahdollisimman paljon pinta-alaa, luonnon tilan parantamisen vaikutus ei ole riittävä. Myös ohjausryhmän asettamat reunaehdot rajoittavat valinnassa. Ainoa selkeästi valmiiksi määritelty vaihtoehto on asetuksen mukainen suojelutasoarvioinnin maksimivaihtoehto.
- Vaihtoehtoja täytyy rajata, että pääsemme suunnittelussa riittävän nopeasti eteenpäin, sillä teemaryhmän 1 ehdotus on esitettävä ohjausryhmälle helmikuussa. Aihe vaatii aikaa ja paneutumista teemaryhmän tulevilla kokouksilla.
- On iso haaste valita vaihtoehtoista ja koostaa suunnitelmaa, kun ei ole tiedossa rahoituksen määrää. Toisaalta tiedossa on jo mittavia määriä ennallistettuja ja ennallistettavia soita ja boreaalisen luonnonmetsän aloja. Viitattiin mm. aiempaan S. Karekselan esitykseen suojelualueiden ennallistamispotentialista [MUISTIO_20250228102636.PDF](#) . Valuma-aluekokonaisuuksiin keskittyminen tuottaisi paljon pinta-alaa. On myös muita ennallistamistoimijoita, jotka tuottavat ennallistamispinta-alaa (esim. Lumimuutos, Hiilipörssi, yksityisalueet Natura-verkostossa). Muistutettiin, että Priodiversity LIFE -hanke voi tuottaa hyödyllistä tietoa ennallistamissuunnitelmaa varten.
- Muistutettiin kustannusten oikeudenmukaisen jakautumisen vaatimuksesta.

5. Muut asiat

Ei muita asioita.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 15.1.2026.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:30.

Liitteet:

- 1: Liite 1. Pienryhmä2_projektiryhmälle_sisävedet_MK_TH.pdf
- 2: Liite 2. TR1 yhteisen esityksen koostaminen 8.1.2026.pdf